ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ.

ਬਨਾਮ

ਐਮ/ਐਸ ਮੁਦਿਤ ਰੋਡਵੇਜ਼

(2023 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 339)

ਨਵੰਬਰ 24, 2023

[ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਏ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ:

ਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਅੱਗ ਬੀਮੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ।

ਕੰਜ਼ਿਊਮਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1986 ਅੱਗ ਬੀਮੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਲੱਗ ਜਾਣ ਦਾ ਖੰਡਨ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਵਰੇਜ ਲਈ ਅਤੇ ਕਸਟਮ ਬਾਂਡਡ ਮਾਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ - ਸਰਵੇਖਣ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਛੱਤ ਤੋਂ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਖੰਡਨ - ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਖਪਤਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਗੋਦਾਮ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਛੱਤ ਦੇ ਕੰਮ ਨੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਹੋਲਡ: ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਯਾਤ ਦੀ ਹੈ, ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਸਹੀ ਕਾਰਨ, ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਕਲਪਕ ਕਾਰਕ ਕਾਰਨ, ਬੇਲੋੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਅੱਗ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਅਵਾ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਵੇਰਵੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਾਧੂ ਤਰਕ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਨਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ- ਜਿਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਸੀ ਉਹ ਉਕਤ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਲੀਕੇਜ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਛੱਤ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ ਜੋ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਪਰਿਸਰ ਲਈ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਵਧਾਏਗਾ ਜੋ ਕਿ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮੇਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੀ ਕੋਈ ਤਰਕਪੂਰਣ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖੰਡਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਅੱਗ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਿਰਫ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨਾ ਤਾਂ ਆਯਾਤਕ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਇੱਕ ਨਿਗਰਾਨ ਵਜੋਂ

ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ, ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਖੰਡਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬੀਮੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 33, 35, 37, 41, 47, 50, 55, 56, 58]

ਬੀਮਾ-ਬੀਮਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ-ਅਤਿਅੰਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ:

ਹੋਲਡ: ਟਰੱਸਟ ਆਧਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ-ਬੀਮਾਸ਼ੁਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਸਾਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮੇ ਨੂੰ ਉਬੇਰੀਮੇ ਫਿਡੇਈ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਬੀਮੇ ਦਾ ਦਿਲ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਬੀਮਾ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਸਮਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਫਰਜ਼ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰੋ - ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ, ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ, ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੀਮਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਉਸ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਇਕਰਾਰ ਦੇ ਗੁਣ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ 'ਤੇ ਸੁੱਟੇ। [ਪਰਾ 57]

ਬੀਮਾ ਐਕਟ, 1938 ਐੱਸ. 64 (UM) (4) ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦਾ ਮੁੱਲ ਰਿਪੋਰਟ:

ਆਯੋਜਤ: ਦਾਅਵਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। 64(UM) (4) ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। 20,000 ਦਾ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਰਕਮ ਲਈ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਸਮੇਤ, ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਖੰਡਨ. [ਪਰਾ 42, 43, 45]

ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ (2009) 7 ਐੱਸਸੀਸੀ 787: [2009] 16 ਐੱਸਸੀਆਰ 508; ਗਲਾਡਾ ਪਾਵਰ ਐਂਡ ਟੈਲੀਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ (2016) 15 ਐੱਸਸੀਸੀ 161; ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ: (2020) 3 ਐੱਸਸੀਸੀ 455: [2020] 7 ਐੱਸਸੀਆਰ 498; ਖਤੇਮਾ ਫਾਈਬਰਸ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਐਨਆਰ 2021 ਐੱਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਸਸੀ 818; ਸੈਰਾਸ਼ਟਰ ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ (2019) 19 ਐੱਸਸੀਸੀ 70; ਜੇ.ਐੱਸ.ਕੇ. ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਪ੍ਰਾ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਓਰੀਐਂਟਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ 2022 ਐੱਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ 1451- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

MacGillivray on Insurance Law-12th Ed., John Birds, Sweet and Maxwell (2012) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2023 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.339।

2020 ਦੇ CC ਨੰਬਰ 765 ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ 10.08.2022 ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਆਦਿਤਿਆ ਕੁਮਾਰ, ਸੀ. ਜਾਰਜ ਥਾਮਸ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਾਚੀ ਪਾਂਡੇ, ਐਡਵ. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਪਾਰਥਿਵ ਕੇ.ਗੋਸਵਾਮੀ, ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਕੁਮਾਰ ਚੌਧਰੀ, ਸ੍ਰ. ਐਡਵੋਕੇਟ, ਦੇਵੇਸ਼ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਮਿਸ. ਅਨਸੂਯਾ ਚੌਧਰੀ, ਫਰਾਜ਼ ਅਨੀਸ, ਮੁਕੇਸ਼ਵਰ ਨਾਥ ਦੂਬੇ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਯਾਦਵ, ਕੁ. ਰਿਚਾ ਪਾਂਡੇ, ਆਲੋਕ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਰਵੀ ਕੁਮਾਰ, ਰਜਤਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਵਰੂਪ, ਐਡ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਰੀਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰਾਏ, ਜੇ.

1. ਸ੍ਰੀ ਆਦਿਤਿਆ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ। ਸ੍ਰੀ ਪਾਰਥਿਵ ਕੇ. ਗੋਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਕੁਮਾਰ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ, ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਹਨ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਪਤਕਾਰ ਝਗੜਾ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ 10.8.2022 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ), ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਪਤਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ 6,57,55,155 ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। /- 8 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 9% ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗ ਬੀਮੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਲਈ, ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ 8 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 12% ਵਿਆਜ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ

3. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਖਰੀਦੀਆਂ:

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਵਰਣਨ	ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ	ਨੀਤੀ ਦੀ ਮਿਆਦ	ਬੀਮੇ ਦੀ ਰਕਮ
1	ਮਿਆਰੀ ਅੱਗ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਤਰਿਆਂ ਦੀ ਨੀਤੀ 170800111170100000734	19.06.2017	19.06.2017 ਨੂੰ 18.06.2018	ਰੁ. 6 ਕਰੋੜ
2	ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਪੈਕੇਜ ਨੀਤੀ 111400461724800000017	30.09.2017	30.09.2017 ਨੂੰ 29.09.2018	ਰੁ. 20 ਕਰੋੜ
3	ਮਿਆਰੀ ਅੱਗ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਤਰਿਆਂ ਦੀ ਨੀਤੀ 111400111170100001014	30.11.2017	30.11.2017 ਨੂੰ 29.11.2018	ਰੁ. 150 ਕਰੋੜ
4	ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਪੈਕੇਜ ਨੀਤੀ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸਮਰਥਨ	29.12.2020		ਰੁ. 75 ਕਰੋੜ

4. ਇਹ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਪਿੰਡ - ਵੈਸ਼ਵੀ, ਤਾਲੁਕਾ - ਉਰਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਾਏਗੜ੍ਹ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਖੇ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 09, ਹਿਸਾ ਨੰਬਰ 03 'ਤੇ 106750 ਵਰਗ ਫੁੱਟ (ਕਵਰਡ ਏਰੀਆ) ਅਤੇ 15000 ਵਰਗ ਫੁੱਟ (ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖੇਤਰ) ਦੇ ਪਰਿਸਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਤੋਂ ਇਮਾਰਤ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਈ ਸੀ। ਵੇਅਰਹਾਊਸਿੰਗ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪਲੈਟੀਨਮ ਲੌਜਿਸਟਿਕਸ. ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਕਸਟਮ ਬਾਂਡਡ ਮਾਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਅਤੇ ਅੱਗ ਆਦਿ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਨੂੰ 44,02,562/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ।

5.ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, 14.03.2018 ਨੂੰ, ਬੀਮੇ ਦੇ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਫਿਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਮੈਸ. ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਵੇਅਰ ਵਜੋਂ ਜੇ.ਸੀ ਭੰਸਾਲੀ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ. 03.10.2018 ਨੂੰ, ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। 6,57,55,155/-। ਕੁੱਲ ਦਾਅਵਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਰੁ. 5,54,17,891/- ਪਾਲਿਸੀ ਨੰਬਰ 170800111701010000073 4 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ; ਨੀਤੀ ਨੰਬਰ 111400111701010000101 4 ਦੇ ਤਹਿਤ 18,73,984/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਰੁ. 2,15,18,802/- ਨੀਤੀ ਨੰਬਰ 111400461724800000 17 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕ੍ਰਮਵਾਰ।

14.03.2018 ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

6. ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਿਤੀ 15.03.2018 ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਬੀਮਾ ਸਰਵੇਖਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

7. ਇਕ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ (ਮਿਤੀ 23.04.2018), ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗ ਊਰਜਾ ਅਤੇ ਲੇਬਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਦਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਦੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਸੈੱਟਅੱਪ ਸੀ ਅਤੇ ਬਕਸੇ, ਕਾਗਜ਼ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣ ਵਰਗੀਆਂ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਪੋਰਟ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਜਾਂਚ, ਆਨ-ਸਾਈਟ ਫਾਇਰਫਾਈਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ (09.05.2018) ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਭਾਵਿਤ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਸੀ।

9. ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਤੰਤਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਦੋ ਵਾਧੂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ (07.08.2018 ਅਤੇ 31.08.2018) ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਅੱਗ ਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਕਾਰਨ ਸੀ।

10. ਐਮ/ਐਸ. ਸਕਰੀਨ ਫੈਕਟਸ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਪ੍ਰਾ. ਲਿਮਟਿਡ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨਰ ਨੇ ਅੱਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਗੋਦਾਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ (10.12.2018) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਉੱਥੇ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਸਮੱਗਰੀ ਸਟੋਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਲਈ। ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਛੱਤ 'ਤੇ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ 16:04 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਘਟਨਾ

ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਇੱਕ ਸੰਭਵ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਅਤੇ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਸਮੱਗਰੀ ਕਾਰਨ ਅੱਗ ਲੱਗੀ।

11. ਜਾਂਚਕਰਤਾ, ਮੈਸ. ਜੇ. ਬਸ਼ੀਰ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੇ ਆਪਣੀ 11.04.2019 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਕਾਰਨ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਵਿੱਚ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 9/3 ਦੇ ਗੋਦਾਮ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੱਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

12. ਐਮ/ਐਸ. ਜੇ.ਸੀ. ਭੰਸਾਲੀ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਰਵੇਅਰ, ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ (15.04.2019) ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ:-

"1. ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਹੈ;

2. ਬਾਂਡਡ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਦੀ ਛੱਤ ਦਾ ਲਗਭਗ 18000 ਤੋਂ 20000 ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਖੇਤਰ, ਜੋ ਕਿ ਕਸਟਮ ਬਾਂਡਡ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਹੈ, ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਛੱਤ ਦੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੇ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਖਤਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ;

3. ਅੱਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਨੰਬਰ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਘੋਸ਼ਿਤ/ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

4. ਪਾਲਿਸੀ ਸਰਵੇਖਣ ਨੰਬਰ 9/3 'ਤੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਅਤੇ ਸਰਵੇਰ ਨੰਬਰ 9/3 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਅੱਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਨ;

5. ਇਸ ਲਈ, ਹਵਾਲਾ ਅਧੀਨ ਦਾਅਵਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨੀਤੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੇਣਦਾਰੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।"

13. ਸਰਵੇਖਣ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ 15.07.2019 ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਨਾਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸੰਚਾਰ (14.12.2019) ਵਿੱਚ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਨ: 1) ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 9/3 'ਤੇ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਪਰਿਸਰ ਅੱਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ 2) ਅੱਗ ਛੱਤ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੌਰਾਨ ਬੀਮੇ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਰਸਾਇਣਾਂ ਨਾਲ ਕਸਟਮ-ਬੈਂਡਡ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰੋ। ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੀਮਾ ਕਵਰੇਜ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨਕਾਰ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

ਲੜੀ ਨੰ	ਮਿਤੀ	ਖੰਡਨ ਦਾ ਪੱਤਰ

1	28.06.19	ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪੱਤਰ ਪਾਲਿਸੀ ਨੰ. 111404617248000017 (ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਪੈਕੇਜ ਨੀਤੀ)
2	15.07.19	ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪੱਤਰ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਨੰ. 170800111701010000734 (ਸਟੈਂਡਰਡ ਫਾਇਰ ਐਂਡ ਸਪੈਸ਼ਲ ਖ਼ਤਰੇ ਨੀਤੀ- ਟਰੱਸਟ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਾਮਾਨ)
3	14.12.19	ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪੱਤਰ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਨੰ. 170800111701010000734 (ਮਿਆਰੀ ਅੱਗ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਤਰੇ ਨੀਤੀ)

ਖਪਤਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ

14. ਉੱਤਰਦਾਤਾ, ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਖੰਡਨ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ, ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ 2020 ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੰਬਰ 765 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, 1986, ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੁਆਰਾ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਚਿਤ ਵਪਾਰਕ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ (11.04.2019) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ. ਬਸ਼ੀਰ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਤੋਂ ਅੰਤਿਮ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ (15.04.2019)। ਜੇ.ਸੀ ਭੰਸਾਲੀ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਅੱਗ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਛੱਤ ਦੇ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 9/3 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਗੋਦਾਮ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਛੱਤ ਦੇ ਕੰਮ ਨੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ, ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਆਮ ਸ਼ਰਤ 3 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਨਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

15. ਵਿਰੋਧ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, NCDRC ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ:

(i) ਕੀ ਸਰਵੇਖਣ ਨੰਬਰ 9 ਹਿਸਾ 3 (9/3) ਪਿੰਡ ਵੈਸ਼ਵੀ, ਤਾਲ-ਉਰਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ - ਰਾਏਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਗੋਦਾਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਬੀਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

(ii) 14.03.2018 ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸੀ?

16. NCDRC ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਗੋਦਾਮ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ, ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੇ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਧੂਰੀ ਹੈ। ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

17. ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਛੱਤ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, NCDRC ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਸਨੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ ਕਲਾਜ਼ ਨੰ. 3 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ;

NCDRC ਨੇ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਰਵੇਅਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਪਰ ਨਿਰਪੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਲੱਭਣ ਵਾਲੇ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦਲੀਲਾਂ

18. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਦਿੱਤਿਆ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਸੀ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚਕਰਤਾ (ਮੈਸਰਜ਼ ਸਕ੍ਰੀਨ ਫੈਕਟਸ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ) ਦੀਆਂ ਮਿਤੀ 10.12.2018 ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ (ਅਨੈਕਸਚਰ ਏ-10) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਅੱਗ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਰਸਾਇਣਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਕਾਰਨ ਅੱਗ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਸਰਵੇਅਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਮੈਸਰਜ਼ ਭੰਸਾਲੀ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ) ਮਿਤੀ 15.04.2019 (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ A-12) ਅੱਗੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅੱਗ ਛੱਤ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦੇ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਢੁਕਵੀਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾ ਅਪਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਲੱਗੀ ਹੈ। . ਬਿਨਾਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਬੀਮਤ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸਾਰੀ ਜਾਂ ਮੁਰੰਮਤ ਦੇ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਖਤਰਨਾਕ ਰਸਾਇਣਾਂ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਸੀ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ।

19. ਲੀਮਡ ਵਕੀਲ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਗ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਗ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੀ ਥਿਊਰੀ (ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਛੱਤ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ) ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

20. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ, ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 11.04.2019 ਦੀ ਸਰਵੇਅਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਮੈਸਰਜ਼ ਬਸ਼ੀਰ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ) ਵੀ ਪੜ੍ਹੀ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ A-11) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਅੱਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੀਮਾ ਕਵਰੇਜ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਅਤੇ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਦੀ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

21. ਕਿਉਂਕਿ ਰੁ. ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਲਈ 2,15,18,802.45/- ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 12 ਅਤੇ 46 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਯਾਤਕਰਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਸੈਕਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ, 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਨਸ਼ਟ ਆਯਾਤ ਮਾਲ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਅੱਗ ਦੇ

ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ।

22. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਗਲਾਡਾ ਪਾਵਰ ਐਂਡ ਟੈਲੀਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜੇ ਵੀ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

23. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਸ਼੍ਰੀ ਪਾਰਥਿਵ ਕੇ. ਗੋਸਵਾਮੀ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਖੰਡਨ ਦੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਆਧਾਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

24. ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਫਿਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਿਤੀ 04.07.2015 ਦੇ ਲੀਵ ਐਂਡ ਲਾਇਸੈਂਸ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੈਸਰਜ਼ ਪਲੈਟੀਨਮ ਲੈਜਿਸਟਿਕਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵੈਸ਼ਵੀ, ਤਾਲੁਕਾ ਉਰਨ, ਰਾਏਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 9/3 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। . ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਬਾਂਡਡ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਲਈ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਵਿੱਚ ਮੁਦਿਤ ਰੋਡਵੇਜ਼, ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 9/3 ਸੀਪੀਪੀ ਫੋਰਬਸ ਸੀਐਫਐਸ, ਚਿਰਨੇਰ ਰੋਡ, ਪਿੰਡ ਵੈਸ਼ਵੀ, ਉਰਨ, MH1369, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ-400702 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਥਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਸਵਾਮੀ ਨੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਉਰਨ, ਰਾਏਗੜ੍ਹ ਮਿਤੀ 25.03.2018 (ਅਨੈਕਸਰ ਆਰ-18) ਅਤੇ 23.03.2018 (ਅਨੈਕਸਰ ਆਰ-20) ਦੇ ਦੋ ਸੰਚਾਰ ਪੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ (ਅਨੈਕਸਰ ਆਰ-20) 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। 16), ਬਿਜਲੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ (ਅਨੈਕਸਰ R-17) ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ (ਅਨੈਕਸਰ R-10) ਤੋਂ ਹੋਰ ਸੰਚਾਰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਅੱਗ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਗੋਦਾਮ ਦੇ ਉਸੇ ਪਤੇ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗਾਹਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ (ਮੈਸਰਜ਼ ਕੰਨਨ ਐਂਡ ਮੈਸਰਜ਼ ਪ੍ਰੋਕਲੇਮ) ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਗੋਦਾਮ ਜਿੱਥੇ ਸਟਾਕ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਉਹ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 9/3 (ਅਨੇਕਚਰ ਆਰ-8) 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਹਾਤੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ।

25. ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਸਵਾਮੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵੈਲਡਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਅਤੇ ਸਿਲੰਡਰ 11.56.16 ਵਜੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲੈ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਛੱਤ ਦੀ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, 16.04 ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। 14.03.2018. ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਅੱਗ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ 26 ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਅਣਜਾਣ ਰਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਰਸਾਇਣਾਂ, ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅੱਗ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਵੈਲਡਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਖਤਮ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲਗਭਗ 26 ਮਿੰਟਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਸਵਾਮੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣਾ ਤਰਕਹੀਣ

ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਨੂੰ ਠੀਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

26. ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਰਿਪੋਰਟਾਂ। ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੁਤੰਤਰ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਗ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਕਾਰਨ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੀਆਈ ਸ਼ੀਟ ਛੱਤ ਦੇ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਵੈਲਡਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਪਿਘਲ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, GI ਛੱਤ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਨਟ ਅਤੇ ਬੋਲਟ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਨ।

27. ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਗੋਦਾਮ ਦੀ ਛੱਤ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਲੀਕੇਜ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਤ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੱਗ ਦੇ ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਮ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

28. ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਛੋਟ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ 1962 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 22 ਅਤੇ 23 ਦਾ ਲਾਭ ਸਿਰਫ਼ ਆਯਾਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਛੋਟ ਜਾਂ ਛੋਟ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ (ਅਨੇਕਚਰ ਆਰ-4) ਨੂੰ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਲਬਧ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਛੋਟ ਅਤੇ ਛੋਟ ਦਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਕਤ ਰਕਮ (ਰੁ. 2,13,00,061/-) ਸਿੱਧੇ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

29. ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਆਪਣੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੋਵੇ। ਅੱਗ ਸੀ. ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਖਤੇਮਾ ਫਾਈਬਰਸ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਐਨਆਰ 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਸਿੱਟਾ

30. ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਸਿਵਲ ਅਥਾਰਟੀਆਂ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ, ਅਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਖੰਡਨ ਦੇ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਵਿਵਾਦ

31. ਖੰਡਨ ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

ਕਥਿਤ ਅੱਗ ਕਾਰਨ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਪਰਿਸਰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਅਹਾਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕਥਿਤ ਅੱਗ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦਾ ਪਾਲਿਸੀ ਅਧੀਨ ਬੀਮਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਥਿਤ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਕੁੱਤੇ (sic) ਨੀਤੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ...

ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਢੁਕਵੀਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾ ਵਰਤਣਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਸਟਮ ਬਾਂਡਡ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖਤਰਨਾਕ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਸੀ: ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਕਥਿਤ ਕਾਰਨ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਰਮ (sic) ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.....

ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਖਾਸ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ: (i) ਕਿ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਥਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜੋ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਅਤੇ (ii) ਉੱਥੇ। ਗੋਦਾਮ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅੱਗ ਲੱਗੀ।

32. ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗਲਾਡਾ ਪਾਵਰ ਐਂਡ ਟੈਲੀਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਐਨਆਰ.5 ਅਤੇ ਸੈਰਾਸ਼ਟਰ ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਵਰਗੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਨਕਾਰ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ JSK ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਓਰੀਐਂਟਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ:

"10. ਮਿਸਟਰ ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਾਰਾਇਣ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰਥਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਦੋਵਾਂ ਬਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਇੱਕ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਸੈਰਾਸ਼ਟਰ ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ [(2019) 19 ਐੱਸਸੀਸੀ 70] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"23. ਇਸਲਈ, ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਲਾਡਾ [ਗਲਾਡਾ ਪਾਵਰ ਐਂਡ ਟੈਲੀਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ, (2016) 14 ਐੱਸਸੀਸੀ 161: (2017) 2 ਐੱਸਸੀਸੀ (Civ) 765] ਮੁੱਦੇ (2) 'ਤੇ, ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਸੈਟਲ ਪੋਜੀਸ਼ਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਆਧਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਖੰਡਨ ਦਾ ਪੱਤਰ, ਉਹ NCDRC ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

33. ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰਕ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, (ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ), ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਖੰਡਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਵੇਰਵੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਾਧੂ ਤਰਕ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਸਥਾਨ ਜੇਕਰ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ

34. ਆਉ ਹੁਣ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ ਕਿ ਕੀ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ ਸਥਾਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 04.07.2015 ਦਾ ਛੁੱਟੀ ਅਤੇ ਲਾਈਸੈਂਸ ਸਮਝੌਤਾ ਮੈਸਰਜ਼ ਪਲੈਟੀਨਮ ਲੌਜਿਸਟਿਕਸ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੰਪਾਊਂਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਰੇ ਤਿੰਨ ਵੇਅਰਹਾਊਸਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ

ਸਰਵੇਖਣ ਨੰਬਰ, 9/3 ਨਾਲ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਪਾਲਿਸੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ 1962 ਦੀ ਧਾਰਾ 57 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲਾਇਸੰਸ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 9/3, ਪਿੰਡ - ਵੇਸ਼ਵੀ, ਗਵਨ ਫਾਟਾ, ਚਿਰਨੇਰ ਰੋਡ, ਸਾਹਮਣੇ ਸਥਿਤ ਗੋਦਾਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫੋਰਸਿਜ਼ CFS, ਤਾਲੁਕਾ - ਉਰਨ, ਰਾਏਗੜ੍ਹ। ਪਾਲਿਸੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਪਤਾ 'ਮੁਡਿਟ ਰੋਡਵੇਜ਼, ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 9/3, ਓਪ. Forbes CSF, ਚਿਰਨੇਰ ਰੋਡ, ਪਿੰਡ ਵੈਸ਼ਵੀ, Uran, MH1369, MH-40007021' ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਪਗਨਡ ਆਰਡਰ ਸਹੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸੇ ਪਤੇ 'ਤੇ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਸੰਚਾਰ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪੱਤਰਾਂ ਸਮੇਤ, ਦਿੱਤੇ ਪਤੇ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਪਰਿਸਰ ਦਾ ਬੀਮਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

35. ਇਸ ਲਈ, ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਛੁੱਟੀ ਅਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਅਤੇ ਕਸਟਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਚਾਰ, ਪੁਲਿਸ, ਅੱਗ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਵਿਭਾਗ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਥਾਂ ਉਹੀ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਬੀਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 9/3. ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 14.03.2018 ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਉਹ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ

36. ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 3 ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ:

"3. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਟੈਚ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੀਮਿਤ ਵਿਅਕਤੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ:-

(a) ਜੇਕਰ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਬੀਮੇ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬੀਮੇ ਵਾਲੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਖਤਰੇ,

(ਬੀ) ਜੇਕਰ ਬੀਮੇ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੀਮੇ ਵਾਲੀ ਸੰਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਖਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 30 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

(c) ਜੇਕਰ ਸੰਪੱਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਆਜ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੋਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

37. ਕਲਾਜ਼ 3(a) ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਪਰਿਸਾਂਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ

ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਵੱਧ ਜੋਖਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਲੀਕੇਜ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਛੱਤ 'ਤੇ ਮੁਰੰਮਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਛੱਤ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਵਧਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ ਜੋ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਪਰਿਸਰ ਲਈ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਵਧਾਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲਏ ਗਏ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਅੱਗ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਕਾਰਨ - ਕਈ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

38. 14.03.2018 ਦੀ ਅੱਗ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੌਰਾਨ, ਕਈ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਗੋਦਾਮ ਅੱਗ ਦੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਸ. ਸੰ.	ਰਿਪੋਰਟ	ਮਿਤੀ	ਲੱਭਤਾਂ	ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
1	ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਸਪੈਕਟਰ	23.04.2018	ਗੋ-ਡਾਊਨ ਦੇ ਕਮਰ 'ਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਸੈੱਟਅੱਪ ਦੇ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ।	ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 161(2)(a), ਬਿਜਲੀ ਐਕਟ, 2003 ਦੇ ਤਹਿਤ।
2	ਸਹਾਇਕ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਪੋਰਟ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸ	09.05.2018	ਘਟਨਾ ਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਕਾਰਨ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।	ਦਾਅਵੇਦਾਰ
3	ਆਜ਼ਾਦ ਐੱਸ. - ਮੈਸਰਜ਼ ਐਚ ਕੰਨਨ	07.08.2018	ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਨੇ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਰਸਾਇਣਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ।	ਬਜਾਜ ਅਲੀਅਨਜ਼ ਜਨਰਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰ. ਬੀਮਾਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਐਮ/ਐਸ. ਗਲੋਬਲ ਐਗਜ਼ਿਮ (ਮੈਸਰਜ਼ ਮੁਦਿਤ ਰੋਡਵੇਅ ਦੇ ਗਾਹਕ)

4	ਸੁਤੰਤਰ ਐੱਸ. - ਐਮ/ਐਸ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰੋ	31.08.2018	ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਫਾਇਰ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।	ਟਾਟਾ ਏਆਈਜੀ ਜਨਰਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰ. - ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪੋਲੀਮਰ ਸਿਸਟਮ ਲਈ ਬੀਮਾਕਰਤਾ (ਮੈਸਰਜ਼ ਮੁਦਿਤ ਰੋਡਵੇਅ ਦੇ ਗਾਹਕ)
5	ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ (ਜੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ)	03.11.2018	ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ	
6	ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਹੁਕਮ	03.11.2018	10 ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਅੱਗ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲੱਗੀ ਸੀ	ਧਾਰਾ 21 ਸੀਆਰਪੀਸੀ, ਬੰਬੇ ਪੁਲਿਸ ਮੈਨੂਅਲ, 1959 ਦਾ ਨਿਯਮ 105।
7	ਐਮ/ਐਸ ਜੇ ਬਸ਼ਰ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ	11.04.2019	ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਵਜੋਂ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ (3.11.18) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅੱਗ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਗੋਦਾਮ ਦੇ ਸਰਵੇ ਨੰ. ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋਖਮ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ।	ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ
8	ਮੈਸਰਜ਼ ਸਕ੍ਰੀਨ ਫੈਕਟਸ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਪ੍ਰਾ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ	10.12.2018	ਚੱਲ ਰਹੇ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਨੇ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਰਸਾਇਣਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਕਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।	ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ

9	ਐਮ/ਐਸ ਜੇ.ਸੀ. ਭੰਸਾਲੀ ਐਂਡ ਕੰ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ	15.04.2019	ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਢੁਕਵੀਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾ ਵਰਤਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਡਿੱਗ ਗਈਆਂ। (ਮਿਸ ਸਕਰੀਨ ਅਤੇ ਜੇ ਬਸ਼ੀਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ)।	ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ

38.1 ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਸੰਖੇਪ ਕਈ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੱਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ 23.04.2018 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 14.03.2018 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4:30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਕਾਰਨ ਮੈਸਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਚੰਗਿਆੜੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਮੁਦਿਤ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦਾ ਗੋਦਾਮ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਡਿੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਨੇ ਡੱਬਿਆਂ, ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅੱਗ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਲੱਗੀ ਸੀ ਬਿਜਲਈ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਗ ਬੁਝਾਊ ਟੀਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

38.2 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਮ/ਐਸ. ਜੇ. ਬਸ਼ੀਰ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਦੀ 11.04.2019 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗ ਦਾ ਸਹੀ ਕਾਰਨ ਅਧੂਰਾ ਹੈ ਪਰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਚੰਗਿਆੜੀ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਮੁੰਬਈ ਪੋਰਟ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ-ਕਮ-ਸਹਾਇਕ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ (03.11.2018 ਨੂੰ) ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਅੱਗ ਇੱਕ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਲੱਗੀ।

38.3 ਮਿਤੀ 10.12.2018 ਦੀ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਲਬੇ ਦੇ ਰਸਾਇਣਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ 17 ਕੈਮਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸੀਸੀਟੀਵੀ ਫੁਟੇਜ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਛੱਤ ਦੇ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਕਾਰਨ ਅੱਗ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਮ/ਐਸ ਤੋਂ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ। ਭੰਸਾਲੀ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਮਿਤੀ 15.04.2019 ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਂਚਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਰਸਾਇਣਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਖਤਰਨਾਕ ਰਸਾਇਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਬੀਮੇ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਅੱਗ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਸੀ।

38.4 ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੈਮਰਾ ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ ਫੁਟੇਜ ਅਤੇ ਕੈਮਰਾ ਨੰਬਰ 9 ਤੋਂ ਵੀਡੀਓ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਟੀਮ ਨੇ ਉਪਲਬਧ ਸੀਸੀਟੀਵੀ ਫੁਟੇਜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਿਲੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵੈਲਡਿੰਗ ਉਪਕਰਣਾਂ ਨੂੰ 11:51:17 ਵਜੇ ਛੱਤ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ 11:51:17 ਤੋਂ 11:56:16 ਵਜੇ ਤੱਕ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪਕਰਣਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ।

ਆਸ ਪਾਸ. 12:10:17 ਵਜੇ, ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਵੈਲਡਿੰਗ ਲਾਲ ਬਕਸੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੈਲਡਿੰਗ ਉਪਕਰਣਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਤ ਦੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੈੱਡ ਲੋਡ ਵਜੋਂ GI ਛੱਤ ਦੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ ਲਿਜਾਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ 16:04 ਵਜੇ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਸੀਸੀਟੀਵੀ ਫੁਟੇਜ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੀ ਵੈਲਡਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੱਤ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜੀਐਲ ਰੂਫਿੰਗ ਸ਼ੀਟਾਂ ਅਤੇ ਐਮਐਸ ਰੂਫਿੰਗ ਟਰਸ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕ੍ਰੇਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। 4 ਘੰਟੇ, 19 ਮਿੰਟ ਅਤੇ 43 ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੇ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਅੱਗ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਛੱਤ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ 16:04 ਵਜੇ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ, ਅੱਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 26-ਮਿੰਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪਛੜ ਗਿਆ।

38.5 ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਦਾ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕਿ ਛੱਤ ਦੀ ਵੈਲਡਿੰਗ ਤੋਂ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਕਾਰਨ ਅੱਗ ਲੱਗੀ, ਤਰਕਹੀਣ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵੀ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੇੜੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੈਲਡਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਣਗਹਿਲੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਕਾਮਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਰਸਾਇਣਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗੀਆਂ ਸਨ।

39. ਨੌਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਸੱਤ ਅੱਗ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੋ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਨਿਰਮਾਣ ਦੌਰਾਨ, ਢੁਕਵੀਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਲਈ, ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

40. ਤਰਕਪੂਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੀਆਂ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਅੱਗ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀਆਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ 11:54:27 ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਛੱਤ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦੌਰਾਨ ਲਗਭਗ 16:04 ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। 4 ਘੰਟੇ 19 ਮਿੰਟ 43 ਸਕਿੰਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅੰਤਰ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਛੱਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 26 ਮਿੰਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੀ ਕੋਈ ਤਰਕਸੰਗਤ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। 16:04 ਵਜੇ ਜਾਂ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਛੱਤ ਦੇ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 16:30 ਵਜੇ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਕਾਰਨ "ਸਕਦੀਆਂ" ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਿਰਣਾਇਕ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

41. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਨਕਾਰ ਦੋ ਰਿਪੋਰਟਾਂ (i) ਸਕ੍ਰੀਨ ਫੈਕਟਸ ਸਰਵਿਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਦੀ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ (ii) ਮੈਸਰਜ਼ ਭੰਸਾਲੀ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸੀ। ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਲਾਪਰਵਾਹੀ। ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ 16:30 ਵਜੇ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਦੀ ਕੋਈ ਤਰਕਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖੰਡਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਮੁੱਲ

42. ਬੀਮਾ ਐਕਟ 1938 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦਾਅਵੇ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦਾ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ

ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬਾਈਡਿੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਓਵਰਰਾਈਡ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਬੀਮਾ ਐਕਟ, 1938 ਦੀ ਧਾਰਾ 64(UM)(4) ਨੂੰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। :

64-ਯੂ.ਐਮ. (4) ਕਿਸੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੀਮੇ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ 'ਤੇ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਾਂ ਬੀਮਾ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1968 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ, ਜੋ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਰਵੇਖਣ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਲਾਇਸੰਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ, ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਰਵੇਖਣ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ"","

43. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜੋ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। 20,000 ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਕੋਲ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਕਮ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਰਕਮ ਲਈ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਹੈ।

44. ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਉੱਚੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਉਚਿਤ ਸਿੱਟਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"22. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, 1 ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆਖਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੰਨਾ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਤੋਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾਣਾ; ਇਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਜਾਂ ਆਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾ ਤਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਹੈ।"

45. ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਪਾਤ ਦੁਆਰਾ ਸੇਧਿਤ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਸਮਾਨ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਸਮੇਤ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਬੂਤ ਖੰਡਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਇਕੱਲੀ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਹੀ ਅੱਗ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ।

46. ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤਿਆਰ ਸੰਦਰਭ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

"19.01. ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਅੱਗ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ- ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਕਾਰਨ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਕਾਰਨ।

19.02. ਅੱਗ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਮੈਸਰਜ਼ ਸਕ੍ਰੀਨਫੈਕਟਸ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

19.03. ਐਮ/ਐਸ ਐੱਸਸੀਆਰ ਈਐਨਫੈਕਟ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ. ਲਿਮਟਿਡ ਨੇ ਅੱਗ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ:-

19.04. ਉਸ ਦਿਨ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਦੇ ਈ ਅਤੇ ਐੱਫ ਖੰਡਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਾੜੇ ਵਿੱਚ ਛੱਤ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛੱਤ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੈਲਡਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ A ਅਤੇ D ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਅੱਗ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਜਲਣਸ਼ੀਲ ਰਸਾਇਣਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਅੱਗ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

19.05. ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਸਟਮ ਬਾਂਡਡ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖਤਰਨਾਕ ਰਸਾਇਣਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰੇ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾ ਵਰਤਣ ਵਿੱਚ.

47. ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਪੋਰਟ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਹੋਰ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਅੱਗ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਿਰਫ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਮੈਸਰਜ਼ ਸਕ੍ਰੀਨ ਫੈਕਟਸ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ. ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ, ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਹੱਦ ਜਦੋਂ ਅੱਗ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

48. ਅੱਗ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਈ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਬੀਮੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਉਲਝਣ ਵਾਲੀ ਸਮੱਸਿਆ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਵੀ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਸੁਤੰਤਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅੱਗ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਵਜੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਪਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਇਕਸਾਰ ਅਤੇ ਤਰਕਪੂਰਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅੱਗ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹਨ।

49. ਉਪਰੋਕਤ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ, NCDRC ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ, ਮੈਸਰਜ਼ ਟਰੂਥ ਲੈਬ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:

"ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਤਾਂ ਮੈਸਰਜ਼ ਟਰੂਥ ਲੈਬ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਈ ਸੀ। ਕੀ ਅੱਗ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬੀਮਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਅੱਗ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਅਸੀਂ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਗ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

50. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਸਹੀ ਕਾਰਨ, ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਕਲਪਕ ਕਾਰਕ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇ, ਬੇਲੋੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਅੱਗ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਕੇਸ ਨੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਯਾਤ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੀ ਇਸ ਬਾਈਡਿੰਗ ਉਦਾਹਰਨ ਦੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਵਰਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੋਗ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਅਨਿਆਂਪੂਰਨ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

51. ਅਨਿਆਂਪੂਰਨ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਲੀਲ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਕਦਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਬਿਆਨ (11.02.2019) ਨੂੰ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੱਟੇ ਗਏ ਰੁਪਏ। ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ 2,39,00,664.20 ਅਤੇ ਰੁ. ਸੜੇ ਹੋਏ ਕਾਰਗੋ ਬਚਾਅ ਲਈ 19,75,388। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੰਤਿਮ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਰਕਮ ਰੁਪਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 2,13,00,061.01. ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਹੀ ਰਕਮ, ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। 2,13,00,061, ਮਿਤੀ 06.02.2019 ਅਤੇ 26.10.2020 ਦੇ ਪੱਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਤੋਂ। ਇਹਨਾਂ ਸੰਚਾਰਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਨੇ 11.08.2015 (ਅਨੇਕਚਰ ਆਰ-4) ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ 1962 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 22 ਅਤੇ 23 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਮੰਗਣਗੇ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਨਿਯਮਿਤ ਹੈ। ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਅਣਉਚਿਤ ਸੰਸ਼ੋਧਨ।

52. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਬਲਿਕ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਲਾਇਸੰਸਿੰਗ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼, 2016 ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਮਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ, ਵਿਆਜ, ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਪੈਕੇਜ ਪਾਲਿਸੀ ਵੀ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਗੁਦਾਮ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਟ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਲਈ। ਬੇਲੋੜੀ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਡਿਊਟੀਆਂ, ਜੁਰਮਾਨੇ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਇਸ ਨੂੰ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਉਕਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨਿਆਂਪੂਰਨ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦੇਵੇਗਾ।

53. ਇੱਥੇ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੀਮੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਰਕਮ. 2,13,00,061.01/- ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਸੀ

ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਸਟਮ ਐਕਟ, 1962 ਦੱਸਦਾ ਹੈ

ਕਿ ਸਿਰਫ ਮਾਲ ਦਾ ਆਯਾਤਕਰਤਾ ਹੀ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ

ਉਹ ਐਂਟਰੀ ਦਾ ਬਿੱਲ ਦਾਇਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

54. ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15(1)(ਬੀ) 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਮਾਲ ਲਈ ਡਿਊਟੀ ਦਰਾਂ ਉਦੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਘਰ ਦੀ ਖਪਤ ਲਈ ਐਂਟਰੀ ਦਾ ਬਿੱਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਡਿਊਟੀ ਮੁਲਾਂਕਣ (ਸੈਕਸ਼ਨ 17) ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਐਂਟਰੀ ਦਾ ਬਿੱਲ (ਸੈਕਸ਼ਨ 46) ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਐਂਟਰੀ ਦਾ ਬਿੱਲ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਾਮਾਨ ਸੜਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਉਂਕਿ ਟੈਕਸਯੋਗ ਘਟਨਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰੀ, ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਸਟਮ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁੰਮ ਜਾਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋਏ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਡਿਊਟੀ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

55. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 22 ਅਤੇ 23 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ, ਉਕਸਾਉਣ ਅਤੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ 'ਆਯਾਤਕਰਤਾਵਾਂ' ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਦਲੀਲ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨਾ ਤਾਂ ਆਯਾਤਕ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਲਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਇੱਕ ਨਿਗਰਾਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

56. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੋਦਾਮ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੇ ਟਰਿੱਗਰ ਵਜੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸ਼ਾਰਟ ਸਰਕਟ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅੱਗ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਗੋਦਾਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੱਗੀ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਬੀਮੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

57. ਖਤਰੇ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬੀਮੇ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਤਸੱਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਟਰੱਸਟ ਆਧਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਬੀਮਾਕਰਤਾ-ਬੀਮਾ ਕੀਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਤੱਤ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮੇ ਨੂੰ ਉਬੇਰੀਮੇ ਫਿਡੇਈ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਚੰਗੀ ਨਿਹਚਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।" ਇੱਕ ਬੀਮੇ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਦਿਲ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਬੀਮਾ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਮਝਦਾਰੀ ਆਧਾਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਇਸ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ, ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਬੀਮਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਅਜਿਹੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਸ 'ਤੇ ਪਾਏ ਗਏ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

58. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਲਝਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ, ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੀਮੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਤੀਜੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

59. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਬੀਮੇ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਹੈੱਡਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:

ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra
Advocate